

**LIETUVOS RESPUBLIKOS DAINŲ ŠVENČIŲ ĮSTATYMO NR. X-1334
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslas ir uždaviniai

Globalizacijos akivaizdoje ypatingai svarbu išsaugoti kultūrų įvairovę ir unikalias kiekvienos tautos kultūrinės tradicijas – nematerialųjį kultūros paveldą. Dainų švenčių tradicija – unikalus nematerialus kultūros paveldo reiškiny, ugdantis visuomenės tautinę ir kultūrinę tapatybę, patriotiškumą, kūrybiškumą, socialinius įgūdžius, skatinantis įvairių meno šakų ir žanrų meno kolektyvų veiklas, periodiškai buriantis juos į dainų šventės renginius. 2003 m. Dainų ir šokių švenčių tradicija ir simbolika Lietuvoje, Estijoje ir Latvijoje įtraukta į UNESCO Reprezentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Šis pripažinimas įpareigoja valstybę imtis visų būtinų priemonių, užtikrinančių dainų švenčių tradicijos tęstinumą, numatančių valstybės, savivaldybių institucijų prievoles ir atsakomybę. Šie visuomeniniai santykiai reglamentuojami Dainų švenčių įstatymo Nr. X-1334 pakeitimo įstatymo projekte (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti nepertraukiamą dainų švenčių tradicijos išsaugojimą, įtvirtinti šalies siekį puoselėti ir plėtoti šimtametę kultūrinę tradiciją, lemiančią nacionalinės kultūros, liaudies tradicijų savitumą, paveldo ir inovacijų įvairovę, jos deramą apsaugą bei paramą, stiprinti bendrumą ir vienybę telkiant visuomenę, unikalios kultūrine forma skleisti Lietuvos įvaizdį pasauliui.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- 1) numatyti dainų švenčių tradicijos išsaugojimo, tęstinumo ir plėtros bei dainų švenčių organizavimo teisinės, administracinės, finansinės ir kitas priemones;
- 2) siekiant koordinuotos veiklos detaliau reglamentuoti kompetencijų pasiskirstymą ir funkcijas tarp dainų švenčių tradicijos išsaugojimo procese dalyvaujančių valstybės, savivaldybių ir kitų institucijų;
- 3) suteikti finansines garantijas šventės tradicijų tęstinumui, efektyviau naudoti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas;
- 4) įtvirtinti savivaldybių funkcijas sudaryti sąlygas nenutrūkstamam dainų švenčių vyksmui, dalyvauti jos dalyvių veiklos rėmime, renginių vietų priežiūroje ir pan.

2. Įstatymų projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Įstatymo projektą rengė darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2019 m. kovo 7 d. įsakymu Nr. IV-183 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos dainų švenčių įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ (darbo grupės vadovas buvo tuometinis ministerijos kancleris Laimonas Ubavičiaus) ir darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2021 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. IV-605 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos dainų švenčių įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ (grupės vadovas – kultūros viceministras Albinas Vilčinskas). Darbo grupėse dalyvavo Kultūros ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Nacionalinės Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklos, Lietuvos nacionalinio kultūros centro, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos kultūros centrų asociacijos, asociacijos „Kultūros savivaldos kolegija“, Vilniaus miesto savivaldybės, Kauno miesto savivaldybės atstovai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame Dainų švenčių įstatyme yra apibrėžtos valstybės institucijų, užtikrinančių dainų švenčių tradicijos išsaugojimą kompetencijos, tačiau nėra pakankamai apibrėžtos jų funkcijos, neįtraukta Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, kuri kartu su Lietuvos Respublikos diplomatinėmis atstovybėmis ir konsulinėmis įstaigomis bendradarbiauja, vykdydama informacijos apie dainų švenčių tradiciją pasaulio lietuvių bendruomenėse sklaidą ir skatindama pasaulio lietuvius ir jų meno kolektyvus dalyvauti dainų švenčių renginiuose ir

aukštosios mokyklos, kurios sudaro sąlygas meno kolektyvų veiklai bei dalyvavimui Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventėje „Gaudeamus“ (toliau – Gaudeamus) bei kitose dainų šventėse. Savivaldybės dalyvauja aprūpinant meno kolektyvus tautiniais, archeologiniais, istoriniais kostiumais ir muzikos instrumentais.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant aiškumo, patikslintos Įstatyme vartojamų sąvokų apibrėžtys bei įvestos naujos sąvokos - „dainų švenčių tradicijos išsaugojimas“, „meno kolektyvas“, „Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventė „Gaudeamus“, kuri yra neatsiejama dainų švenčių tradicijos dalis.

Įstatymo projekte apibrėžtos dainų švenčių – Lietuvos dainų šventės, Lietuvos moksleivių dainų šventės, Gaudeamus, vykstančios Lietuvoje, sandaros.

Įstatymo projekto 3 straipsnyje nustatytas dainų švenčių tradicijos išsaugojimo tikslas ir jo įgyvendinimo priemonės:

1) valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tarpinstitucinis bendradarbiavimas puoselėjant dainų švenčių tradiciją;

2) aktyvaus visuomenės dalyvavimo ir įsitraukimo siekiant palaikyti dainų švenčių tradicijos gyvybingumą skatinimas;

3) dainų švenčių tradicijos sklaidos vykdymas Lietuvoje ir pasaulyje.

Šių priemonių sėkmingam įgyvendinimui Įstatymo projekto 5 straipsniu praplečiamas dainų švenčių tradicijos išsaugojimą užtikrinančių subjektų sąrašas, įtraukiant Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją, kuri kartu su Lietuvos Respublikos diplomatinėmis atstovybėmis ir konsulinėmis įstaigomis bendradarbiauja, vykdydama informacijos apie dainų švenčių tradiciją pasaulio lietuvių bendruomenėse sklaidą ir skatindama pasaulio lietuvius ir jų meno kolektyvus dalyvauti dainų švenčių renginiuose ir aukštąsias mokyklas, kurios sudaro sąlygas dainų švenčių tradiciją palaikančių, meno kolektyvų veiklai, išsaugant ir puoselėjant esamus, formuojant naujus dainų švenčių žanrams atstovaujančius meno kolektyvus, aprūpinant mėgėjų meno kolektyvus tautiniais, archeologiniais, istoriniais kostiumais ir muzikos instrumentais. Įstatymo projekto II skyriuje aiškiau apibrėžtos, papildytos bei nustatytos naujos šių subjektų funkcijos.

Įstatymo projekto 12 ir 13 straipsniuose apibrėžti nauji Dainų švenčių tarybos ir Dainų švenčių tarpinstitucinės komisijos sudarymo principai, įvardijamas jų narių skaičius ir nurodomos institucijos, iš kurių deleguojami nariai į sudaromą tarybą ir komisiją, bei numatomos naujos jų funkcijos, siekiant į dainų švenčių organizavimo procesą įnešti daugiau skaidrumo, aiškumo ir funkcijų atskyrimo. Nors Lietuvos nacionalinis kultūros centras (toliau – LNKC) yra Dainų švenčių tradicijos išsaugojimo ir Lietuvos dainų švenčių organizavimo pagrindinis dalyvis, bet šis procesas nėra pakankamai koordinuojamas, trūksta informacijos viešinamo, grįžamojo ryšio apie įvykusias dainų šventes, išsikeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimą, esmines klaidas ir pan., tai nėra pakankamai derinama, viešinama, fiksuojama susitikimų protokoluose, metinėse veiklos ataskaitose ir kt., todėl Įstatymo projekto 6 straipsnyje aiškiai nustatyta ataskaitų pateikimo Dainų švenčių tarybai ir Dainų švenčių tarpinstitucinei komisijai prievolė LNKC. Dainų švenčių tarpinstitucinės komisijos ir Dainų švenčių tarybos nuostatus tvirtins kultūros ministras.

Atsižvelgiant į tai, kad daugelis mėgėjų meno kolektyvų vadovų subūrė kolektyvus savo iniciatyva ir dirba visuomeniniais pagrindais, Įstatymo projekto 6 straipsnyje siūloma įtvirtinti nuostatą dėl dainų švenčių tradiciją palaikančių mėgėjų meno kolektyvų skatinimo užtikrinimo.

Atsižvelgiant į Kultūros ministerijos 2018 m. vidaus audito ataskaitoje nustatytus tam tikrus neatitikimus ir vidaus kontrolės trūkumus organizuojant tautinių kostiumų ir muzikos instrumentų pirkimą, paskirstymą kolektyvams, apskaitą bei organizuojant premijų skyrimą geriausių meno kolektyvų vadovams, Įstatymo projekto 6 ir 7 straipsniuose Kultūros ministerijai bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai priskirtos funkcijos – nustatyti mėgėjų meno kolektyvų aprūpinimo tautiniais, archeologiniais, istoriniais kostiumais ir muzikos instrumentais ar jų įsigijimo ir gamybos išlaidų dalinio finansavimo tvarką, o LNKC ir Nacionalinei M. K. Čiurlionio menų mokyklai nustatytos funkcijos užtikrinti šios tvarkos įgyvendinimą.

Siekiant geresnio skirtingų valstybės ir savivaldybių institucijų indėlio ir veiksmų suderinimo, nuo kurio priklauso kiekvienos dainų šventės sėkmė, Įstatymo projekto 6, 7, 10, 16 straipsniuose numatytos naujos nuostatos, įpareigojančios atitinkamas institucijas:

a) LNKC ir Nacionalinę M. K. Čiurlionio menų mokyklą – metais prieš Lietuvos dainų šventę ne vėliau kaip iki rugsėjo 31 d. pateikti savivaldybių, kuriose vyks Lietuvos dainų šventės, Lietuvos moksleivių dainų šventės renginiai, institucijoms šių dainų švenčių dalyvių apgyvendinimo poreikius;

b) savivaldybių, kuriose vyksta dainų švenčių renginiai, institucijas metais prieš Lietuvos dainų šventę, Lietuvos moksleivių dainų šventę iki spalio 31 d. pateikti šių švenčių organizatoriams preliminarą informaciją apie dalyvių apgyvendinimo galimybes;

c) dainų švenčių organizatorius užtikrinti dainų švenčių dalyvių maitinimą organizuojant procesą taip, kad maitinimo paslaugos galėtų būti suteiktos dainų švenčių dalyvių apgyvendinimo ir (ar) repeticijų vietose.

Savivaldybių žinioje veikia didelė dalis mėgėjų meno kolektyvų, kurių buvimas yra absoliuti dainų šventės tradicijos tęstinumo sąlyga, todėl Įstatymo projekto 10 straipsnyje siūloma priskirti savivaldybių taryboms funkcijas priimti sprendimus dėl regioninių dainų švenčių ir kitų dainų švenčių tradiciją palaikančių renginių organizavimo; mėgėjų meno kolektyvų, dalyvaujančių tarptautiniuose, respublikiniuose ir regioniniuose renginiuose, palaikančiuose dainų švenčių tradiciją, finansavimo ar jų veiklos skatinimo kitais būdais; dėl savivaldybių teritorijose veikiančių dainų švenčių tradiciją palaikančių meno kolektyvų išsaugojimo, veiklos ir puoselėjimo, naujų dainų švenčių žanrams atstovaujančių meno kolektyvų formavimo; mėgėjų meno kolektyvų aprūpinimo tautiniais, archeologiniais, istoriniais kostiumais ir muzikos instrumentais, o savivaldybių administracijas įpareigoti šiuos sprendimus įgyvendinti.

Patikslintos ir papildytos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos funkcijos numatant, kad LRT viešina Lietuvos dainų švenčių ir Lietuvos moksleivių dainų švenčių ir Lietuvos Respublikoje vykstančius Gaudeamus renginius visose Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos programose, svetainėse ir tinklalaidėse.

Siekiant įvertinti mėgėjų meno kolektyvų meninį lygį, skatinti jų tobulėjimą ir dalyvavimą puoselėjant dainų švenčių tradiciją, taip pat taikyti skatinimo priemones Įstatymo projekto 17 straipsniu įteisintos atitinkamos nuostatos dėl kategorijų suteikimo mėgėjų meno kolektyvams. Numatyta, kad, siekiant užtikrinti dainų švenčių tradicijos tęstinumą, skatinti mėgėjų meno kolektyvų tobulėjimą ir dalyvavimą dainų švenčių tradicijos išsaugojimo veikloje, mėgėjų meno kolektyvams suteikiamos kategorijos. Kategorijos mėgėjų meno kolektyvams suteikiamos pagal kultūros ministro ir švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintą tvarką, įvertinus jų meninį lygį ir veiklos rezultatus.

Priėmus šį įstatymą pagerės dainų švenčių organizavimo procesas, kadangi valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų veikla, telkiant pastangas dainų švenčių tradicijos tęstinumo išsaugojimui taps labiau koordinuota.

Įstatymu įtvirtinus deramą dainų švenčių tradicijos, unikalių jos renginių ypatybių apsaugą, didės informacijos apie šį reiškinį sklaida Lietuvoje ir užsienyje, o tai užtikrins tolesnę kultūros raidą ir materialinę gražą Lietuvos valstybei.

Taip pat, tai turės teigiamą poveikį visuomenės įtraukimui į dainų švenčių tradicijos išsaugojimo procesą. Prie dainų švenčių tradicijos prisidedama nuo vaikystės, dalyvaujant mėgėjų meno kolektyvų veikloje, šventėse, konkursuose. Menas ir meninio užimtumo poveikis suteikia asmenims galimybę atskleisti savo kūrybinį potencialą, skatina asmenybės socializaciją, atitolina nuo kriminogeninių veiksnių.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymo projektą, tiesioginio poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas neatsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Atsižvelgiant į strateginio planavimo pokyčius, Dainų švenčių tęstinumo programos Įstatymo projekte nebelieka. Siekiant užtikrinti dainų švenčių tradicijos išsaugojimą, tęstinumą ir plėtrą, garantuoti intensyvią, tolygią, nepertraukiamą institucijų, kolektyvų, asmenų veiklą, tinkamai pasirengti Lietuvos ir Lietuvos moksleivių dainų šventėms, koordinuoti įvairių žinybų veiksmus, Įstatymo projekto 14 straipsnyje numatoma rengti ketverių metų trukmės Dainų švenčių tradicijos tęstinumo užtikrinimo veiksmų planą, kuriame numatomos strateginės veiklos kryptys, finansavimo priemonės ir šaltiniai, kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai. Šis planas apima Lietuvos dainų šventės, Lietuvos moksleivių dainų šventės bei Gaudeamus, vykstančios Lietuvos Respublikoje, organizavimo klausimus.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų (išskyrus 12 punkte nurodytus įgyvendinamuosius teisės aktus) nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekte esančios sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai pateikti Valstybinei lietuvių kalbos komisijai ir įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

12.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2022 m. gruodžio 31 d. turės:

- pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gegužės 21 d. nutarimą Nr. 513 „Dėl Dainų švenčių tarybos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“;
- pakeisti 2010 m. spalio 13 d. nutarimu Nr. 1469 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Kultūros ministerijos nuostatus;
- pakeisti 1998 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nuostatus.

12.2. Kultūros ministras ir švietimo, mokslo ir sporto ministras iki 2022 m. gruodžio 31 d. turės priimti šiuos įgyvendinamuosius teisės aktus:

- patvirtinti Mėgėjų meno kolektyvų aprūpinimo tautiniais, archeologiniais, istoriniais kostiumais ir muzikos instrumentais ar jų įsigijimo ir gamybos išlaidų dalinio finansavimo tvarką;
- patvirtinti Kategorijos mėgėjų meno kolektyvams suteikimo tvarką;
- patvirtinti Mėgėjų meno kolektyvų skatinimo tvarką
- pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. birželio 5 d. įsakymą Nr. IV-288/ISAK-1670 „Dėl Dainų švenčių nacionalinės komisijos nuostatų patvirtinimo“.

12.3. Kultūros ministras iki 2022 m. gruodžio 31 d. turės priimti šiuos įgyvendinamuosius teisės aktus:

- patvirtinti Dainų švenčių tarybos nuostatus ir jos narių personalinę sudėtį;
- patvirtinti Dainų švenčių tarpinstitucinės komisijos nuostatus ir jos narių personalinę sudėtį;
- pakeisti Lietuvos nacionalinio kultūros centro nuostatus.

12.4. Švietimo, mokslo ir sporto ministras iki 2022 m. gruodžio 31 d. turės pakeisti Nacionalinės Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklos nuostatus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomos valstybės biudžeto lėšos nenumatomos. Tiek Kultūros, tiek Švietimo, sporto ir mokslo ministerijos, taip pat ir savivaldybės dainų švenčių proceso užtikrinimo, organizavimo ir dalyvavimo lėšas planuoja įprasta tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymo projekte numatytos mėgėjų meno kolektyvų skatinimo tvarkos įgyvendinimui papildomų lėšų neprireiks, nes tai jau vykstančio proceso (premių skyrimo mėgėjų meno kolektyvų vadovams, kurioms kasmet iš Dainų švenčių tradicijos tęstinumo užtikrinimo programos skiriama 240 000 Eur) įtvirtinimas įstatymo lygmeniu. Įstatymo projekto 20 str. nuostatos dėl papildomų lėšų skyrimo Lietuvos dainų švenčių, Lietuvos moksleivių dainų švenčių ar Gaudeamus vyksmo metais irgi papildomų biudžeto asignavimų nepareikalaus, nes tai nėra nauja nuostata – minėtų dainų švenčių vyksmo metais buvo numatomos papildomos lėšos valstybės ar savivaldybių, kuriose vykdavo dainų šventės, biudžetuose. Pateikti prognozuojamus rodiklius yra sudėtinga, nes poreikis priklauso nuo konkrečios būklės ir situacijos. Paminėtina, kad Lietuvos dainų šventės vyksmo metais (2018 m.) Vilniaus miesto savivaldybei buvo skirta 242 tūkst. eurų dotacija Vingio parko estradai sutvarkyti.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai:

Dainų šventė, dainų švenčių tradicija, Dainų švenčių tradicijos tęstinumo užtikrinimo veiksmų planas, Dainų švenčių taryba, Dainų švenčių tarpinstitucinė komisija.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra